

СТАНОВИЩЕ

от доц. Евгения Кунчева Димитрова, д.м.

Медицински университет – Плевен, Факултет „Здравни грижи”,

катедра „Сестрински терапевтични грижи”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'
професионално направление 7.4 „Обществено здраве”
научна специалност „Управление на здравните грижи”

Автор: ас. Калина Стоянова Катранджиева

Форма на докторантура: самостоятелна подготовка

Катедра: „Здравни грижи”, ФОЗ, МУ – Варна

Тема: СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ В ГРИЖИТЕ ЗА ПАЦИЕНТИ С РАННИ РЕАКЦИИ
ПРИ ЛЪЧЕЛЕЧЕНИЕ

Научен ръководител: Доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.

Научен консултант: Проф.д-р Елица Енчева-Мицова, д.м.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали е в съответствие с Правилника за развитието на академичния състав на МУ-Варна.

През 1988 г. ас. Калина Стоянова завършва образованието си за медицинска сестра, общ профил и започва работа, като такава в ЕМБАЛ „Св.Марина“ ЕАД гр.Варна в отделение по Кардиология с ИКО. От 2015 г. и до настоящия момент работи в клиниката по лъчелечение на същата болница. От 2008 г. и до момента е асистент в МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна, а от 2019г. е докторант в катедра „Здравни грижи“. От 2005 г. докторантката притежава ОКС „Бакалавър“ по Психология, а от 2006 г. – ОКС „Магистър“ по Приложна психология от ВСУ „Черноризец Храбър“. От 2010 г. е придобила и ОКС „Магистър“ по Управление на здравните грижи на МУ – Варна.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд съдържа 158 страници и е онагледен с 46 фигури, 5 таблици и 5 приложения. Библиографският списък включва 289 литературни източника, от които 27 на кирилица, 262 на латиница.

Разработеният в дисертационния труд проблем е много актуален, тъй като разпространението на онкологичните заболявания сред населението в световен мащаб нараства, като България не прави изключение от тази тенденция. Ежегодно се диагностицират над тридесет хиляди нови случая. Лъчелечението е основен метод за лечение на онкологичните заболявания, но въпреки от съществуващите предимства на съвременните лъчетерапевтични методи за щадене на кожата при 95% от пациентите се проявява реакция в различна степен. Сложността на провежданото лечение, новостите и

развитието в технологиите превръщат ролята на медицинската сестра в процеса на грижи за тези пациенти в ключова.

3. Познаване на проблема

Ас. Стоянова е запозната в детайли със състоянието на проблема. Направеният литературен обзор е в обем от 39 страници. В него докторантката представя същността и развитието на лъчелечението и ролята му при лечение на карцином на млечна жлеза и карцином на глава и шия. Особено внимание се обръща на инструментите, определящи качеството на живот на онкологичните пациенти. Разглежда се влиянието на диагнозата „рак“ върху всички аспекти от живота на пациента – физически, психически, финансов, социален и пр. Представена е ролята на медицинската сестра в провеждането на лъчелечение при онкологични заболявания, като е подчертана нейната основна и непрекъснато променяща се роля. Докторантката показва отлично познаване на съвременната концепция за развитието на сестринството, която е насочена към изграждане на навици и умения на медицинската сестра за: провеждане на клинично наблюдение; анализиране на състоянието на пациента и прилагане на индивидуален подход в осъществяване на грижите. Разгледани са и съвременни подходи и мултидисциплинарна грижа за лечение и проследяване на пациентите с онкологични заболявания, като е обърнато внимание на необходимостта от умения на здравните специалисти, както от пряка, така и от дигитална комуникация във всичките ѝ варианти.

Ас. Стоянова подчертава ролята на медицинската сестра като част от мултидисциплинарния екип, необходимостта от спазване на правилата за добра практика по здравни грижи и прилагането на индивидуален подход към проблемите на болните на лъчетерапия.

4. Методика на изследването

Целта на изследването е формулирана ясно и точно. За постигането ѝ са поставени достатъчно на брой конкретни задачи, които са подредени в хронологичен ред.

Методиката на изследването включва:

Социологически методи:

- **Документален метод** - проучена е достъпната национална и международна литература, документи и нормативни актове, касаещи проблема свързан с появата на ранните лъчеви реакции при пациенти провеждащи лъчелечение.
- **Анкетен метод** – оригинално разработена от докторантката е 1 анкетна карта, в която са отразени основните признаци на наблюдение за анкетирания лица;
- **FACT-B (Functional Assessment of Cancer Therapy – Breast)** - за проучване мнението на пациенти с карцином на млечната жлеза, участващи в проучването;
- **FACT-H&N (Functional Assessment of Cancer Therapy-Head and Neck)** - за проучване мнението на пациенти с карцином на главата и шията, участващи в проучването
- **Полуструктурирано интервю** – за проучване мнението на лекари - експерти работещи в специализирани центрове по лъчелечение.
- **Наблюдение** – проведено в Клиника по лъчелечение на УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД – Варна върху включените в изследването за оценка и проследяване на ранни лъчеви реакции, пациенти провеждащи лъчелечение, за срок от 6 месеца.

Статистически методи:

Обработката на данните е извършена с SPSS v. 20.0 for Windows, като за ниво на значимост на резултатите се приема $p < 0.05$.

За анализ и интерпретация на данни с оглед разкриване на наблюдаваните явления и взаимозависимостите им са използвани - вариационен анализ, сравнителни анализи и дисперсионен анализ (ANOVA), анализ за оценка на риска, корелационен анализ за оценка на зависимостите между изследваните показатели.

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и за получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд „Съвременни подходи в грижите за пациенти с ранни реакции при лъчелечение“ е структуриран според изискванията за този вид научна работа.

В глава Първа „Литературен обзор“, докторантката разглежда съвременните концепции за ролята на медицинската сестра като част от мултидисциплинарния екип при осъществяване на лъчетерапията. Подчертава необходимостта от създаването и следването на индивидуални и базирани на доказателства протоколи, алгоритми и модели на грижи водещи до подобряване качеството на живот при пациенти провеждащи лъчелечение.

В глава Втора „Цел, задачи и методика на проучването“ подробно е разработена методологията на проведено изследване, включваща цел, задачи, хипотези, постановка и етапи на проучването.

В глава Трета „Резултати и обсъждане“ – в 6 подточки докторантката представя резултатите от своите проучвания. В началото докторантката прави оценка на ранните лъчеви реакции в две направления: оценка на симптомите и оценка на кожните и лигавичните реакции. Началната оценка се прави преди започване на лъчетерапията, а след това веднъж седмично върху 5 симптома, които се оценяват обективно от медицинската сестра, участваща в лъчелечението и от пациентите и показват субективната им реакция. Това позволява при направения сравнителен анализ да се получат обективни резултати, които да подпомогнат управлението на сестринските грижи и пациентите да бъдат включени активно в този процес. Интерес представлява и анализа на получените резултати от сравнителния анализ на тези симптоми при пациенти провели и химиотерапия. Ас. Стоянова прави оценката на качеството на живот при респондентите, провеждащи лъчелечение, която е извършена преди и след проведената терапия и логично установява, че то повлиява отрицателно качеството на живот на участващите в проучването пациенти. Докторантката проучва мнението и на медицинските специалисти, участващи в лъчелечението. Анкетиранияте медицински сестри в голямата си част изявяват готовност за участие в проследяване на ранните лъчеви реакции и осъзнават потребността от допълнителна квалификация. Получените резултати потвърждават наложилите се мултидисциплинарен подход в лечението и грижата за пациенти в сферата на здравеопазването у нас. Значителна част (70 %) от специалистите по здравни грижи считат, че ако медицинската сестра участва в проследяването на пациенти провеждащи лъчелечение това ще спомогне за персонализиране на здравните грижи. Несъмнено това ще доведе до повишаване качеството на полаганите грижи и до удовлетворение и чувство на успокоение у пациента и близките му. Интервюираните лекарите също са на мнение, че проследяването на ранните лъчеви реакции, може да бъде включено в задълженията на

медицинската сестра. Прилагането на разработения и апробиран алгоритъм за оценка на ранните лъчеви реакции при пациенти на лъчелечение и Модела на сестринска грижа при пациенти с ранни лъчеви реакции са съвременните тенденции, които биха осигурили пациент центрирана грижа и биха могли да се окажат важно условие за повишаване на престижа на професията на „Медицинската сестра“.

глава Пета „Изводи, приноси и препоръки” – съгласна съм с изведените от докторантката 7 основни извода в края на дисертационния труд.

Направените препоръки към Медицинските университети, Ръководителите на лечебните заведения и структурите по лъчелечение и БАПЗГ са уместни и биха повишили качеството и ефективността на полаганите грижи за пациентите с онкологични заболявания.

Съгласна съм с представените основни приноси на дисертационния труд от теоретичен и практико-приложен характер.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантката е представила 3 публикации свързани с дисертационния труд. Цялостната работа на ас. Стоянова е доказателство за нейните възможности за осъществяване на самостоятелна научна работа. При разработване на дисертационния си труд докторантката демонстрира съзнателност, целенасоченост и безпристрастност при провеждане на проучването и спазване принципите на научната етика.

След задълбочен анализ на разглеждания дисертационен труд нямам критични бележки към докторантката:

7. Автореферат

Автореферетът е структуриран според изискванията, съдържа 70 страници и отразява основните резултати постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Варна. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Плевен за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Калина Стоянова Катранджиева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на здравните грижи”, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид горе изложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор”** на ас. Калина Стоянова Катранджиева, докторант в докторска програма по „Управление на здравните грижи”.

03.04.2023 г.

Изготвил становището:

(доц. Е.Димитрова, д.м.)